

התרת נדרים INTRODUCTION TO

ימים, one of the two practices involving vows in which we engage during the התרת נדרים, does not appear in any סידורים or מחזורים until the last few centuries. כל נדרי, on the other hand, is already found in סדר רב עמרם גאון and is discussed extensively among ראשונים. Ironically, כל נדרי is called התרת נדרים among those ראשונים: ראבי"ה' חלק ב'—מסכת יומא סימן תקכט'—ושוב עונה ברכו אחר התרת נדרים, לאפוקי נפשיה מפלוגתא, כדאיתא בנדריים ובמסכת שבת, ומתיר קודם כניסת שבת שבתון, ותו כיון דאפשר עבדינן מבעוד יום.

Translation: The Shaliach Tzibbur repeats Brachu after Hataras Nedarim (Kol Nidre), to alleviate the possibility of conflict, as we learned concerning the rules of vows and the rules of Shabbos, and he causes the cancellation of vows before the onset of Shabbos (the laws of Shabbos apply to Yom Kippur). In addition, if possible, the cancellation of vows should take place while it is still day.

That כל נדרי was viewed by many as a form of התרת נדרים can be seen from the following dispute:

ספר שבולי הלקט סדר יום הכיפורים סימן שיז'—ובתפלת ערבית עומד שליח צבור באימה ויראה ברתת וזיע ואומר כל נדרים ואסורים כו'. ויש רגילין לברך על מצות היתר נדרים ושבועה ונראה בעיני שאין טוב לברך והוא ברכה לבטלה.

Translation: In Tefilas Arvis for Yom Kippur the prayer leader stands in fear and trembling and says: All the vows, etc. Some follow the practice of reciting a Bracha before performing the Mitzvah of causing the cancellation of vows and oaths. However, in my opinion, it is not appropriate to recite such a Bracha. Saying such a Bracha violates the rule of reciting a Bracha for no reason.

What was the ברכה that some recited before כל נדרי?

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך יא', התרת נדרים, טור שלז' הערה 56—ועי' קטע של סידור מגניזת קהיר בסני כרך ג' עמ' קכה' נוסח של ברכה להתרת נדרים, ועי' סיני כרך מט' עמ' רמב' ממחזור קדמון: וצריך המתיר לברך בא"י אקב"ו להתיר נדרים ושבועות.

Translation: See an excerpt from a Siddur that was found in the Cairo Geniza that is described in the Journal Sinai, Volume 3, page 125, which provides a Bracha for the cancellation of vows. Also see the Journal Sinai, Volume 49, page 242, that presents the following excerpt from an ancient Machzor: the one who performs the cancellation of vows must recite the Bracha: Baruch Ata Hashem Elokeinu Melech Ha'Olam Asher Kidishanu B'Mitzvotav V'Tzivanu L'Hatir Nedarim V'Shavuos (who commanded us to cause the cancellation of vows and oaths).

Why not recite a ברכה?

1. Rabbi Eliezer ben Rabbi Yoel Halevi, Ra'avayah, was born ca. 1140 in Mainz, Germany, and passed away in Cologne, ca. 1220. His father and his grandfather, Rabbi Eliezer ben Rabbi Nathan (Ra'avan), were noted German Tosafists. (Bar Ilan Digital Library)

ספר שבוליו הלקט סדר יום הכיפורים סימן שיז'—וכן הנוהגין לברך על מצות היתר נדר ושבועה לא נודע לנו מה מקום לברכה זו ומאין הרגלים כי הנודר מצוה עליו לקיים ומה שאנו אומרים לא יחל דברו הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו אינה מצות עשה שתהא טעונה ברכה ואפילו מדבריהם אלא רפואה שניתנה התורה לאיולתו של אדם הרגיל בנדרים כדכתיב (משלי יב, יח) יש בוטה כמדקרות הרב ולשון חכמים מרפא.²

Translation: The basis for reciting a Bracha prior to causing the cancellation of vows is not known to us. What is the purpose of such a Bracha and what is the origin of the Bracha? It is the obligation of the one who made the vow to fulfill his vow. That is why the Torah cautions: he shall not break his word. As a result, when others assist him in cancelling his vow, he is not the one who is causing the cancellation of the vow. Those present act to forgive him. That does not constitute a Mitzvah which requires the recital of a Bracha. What is transpiring during this process? He is obtaining a remedy that the Torah provides due to the foolishness of humanity which enters vows too easily, as it is written (Mishlei 12, 18): There are those whose words are like the piercing of a sword while the tongue of the wise delivers cures.

Why did the present practice of התרת נדרים begin?

ברכי יוסף³ אורח חיים סימן תקפא'—כא. יש נוהגים לעשות התרת נדרים באלול, והרמז: "לא יחל דברו ככל" סופי תיבות אלול. הרב שפתי כהן⁴ על התורה פרשת מטות.

Translation: It is the practice by some to perform the cancellation of vows in the month of Elul. That time of year was chosen based on a clue found in the verse: Lo Yacheil Devaro K'Chol. The last letter of each of the words spells out the word: Elul. So wrote the Sifsei Kohain in his commentary on the Torah for Parshas Matos.

Two other customs are followed concerning התרת נדרים:

סידור הגאונים—סימן ב'—התרת נדרים—מנהג הספרדים בארץ ישראל וסוריא תוגרמא ומצרים והאשכנזים באיזה קהלות, לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה, אחר תפלת שחרית, ויש נוהגים כן ארבעים יום קודם ר"ה.⁵ ומ' יום קודם יום הכפורים. ובק"ק בית אל, החסידים המקובלים בירושלים, נוהגים כן בכל ערב שבת במשך כל השנה קודם מנחה. וכן היה מנהגו של זקני הקוה"ט רבי דודל בידרמן זצ"ל: בירושלים לעשות התרת נדרים מ' יום קודם ר"ה.

2. The verse is explained as follows:

דברים רבה (ליברמן) פרשת ואתחנן—זש"ה יש בוטה כמדקרות הרב (משלי י"ב י"ח), כל מי שפרוץ בנדרים כמי שנוטל את החרב ודוקרה לתוך מעיו, ואין בוטה אלא שבועה, שנא' נפש כי תשבע לבטא בשפתים (ויקרא ה' ד'), מה יעשה? ילך אצל חכם והוא מרפא לו בלשוננו, והוא מתיר לו את נדרו.

Translation: This is the meaning of the verse: (Mishlei 12, 18): There is one who speaks like the piercing of a sword; but the tongue of the wise brings health. He who is not careful about issuing vows resembles a person who takes a sword and thrusts it into his stomach. The word: Boteh is a reference to an oath as we learn: whenever a man shall pronounce with an oath, (Va'Yikra 5, 4)—what is his remedy? Go to a Sage and he will provide a cure through the use of words. The Sage will cause a cancellation of the vow.

3. Rabbi Chaim Joseph David Azulai (Chida), descendant of a famed rabbinic family originating from Castille and Morocco, was born in 1724 in Jerusalem. He became rabbi of Leghorn, Italy, and died there in 1806. (Bar Ilan Digital Library)

4. He lived in the 1600's.

5. This practice is based on a statement found in the 'ב' עמ' דף רמט' עמ' ב' (שמות) פרשת פקודי דף רמט' עמ' ב' that when a person sins with his mouth, his prayers are not accepted for forty after he does תשובה for his sin.

להבין את התפלה

Translation: It is the custom among Sephardim in Eretz Yisroel, Syria, Turkey and Egypt and among some Ashkenazim to perform Hataras Nidarim on the eve of Rosh Hashonah after Tefilas Shacharis. Others do so forty days before Rosh Hashonah or forty days before Yom Kippur. In a few congregations in Bet El, the Hasidim in Yerushalayim who are Mikubalim, perform Hataras Nedarim before Mincha every Erev Shabbos throughout the year. The custom among some Sages follows what Rabbi Dudal Biederman declared: in Yerushalayim, Hataras Nedarim is to be performed forty days before Rosh Hashonah.

A further link between התרת נדרים and כל נדרי can be seen from the following:

סידור של"ה⁶—page 563—תנן במסכת נדרים הרוצה שלא יתקיימו נדריו של כל השנה יעמוד בראש השנה ויאמר כל הנדרים שאני עתיד לידור בזו השנה יהיו בטלים. וכתוב בטור ארוח חיים סימן תרי"ט שמזה נתפשט המנהג לומר כל נדרי בערב יום כיפור כי יום כיפור קרי נמי ראש השנה. אבל זריזין מקדימים למצוה וראוי להקדים קודם ראש השנה ממש לעשות שני עניינים: ענין אחד שיתקן מה שקלקל דהיינו התרה על העבר או אם היה מחוייב איזה נידוי ינהיג בעצמו שעה את נידוי ואחר כך יבקש מהחכמים שיתירו לו. ענין שני הוא מסירת מודעא אלהבא שכל מה שיתקשר את עצמו מהיום בשבועה או בחרם או בנידוי וכיוצא בזה שהוא אתה מוסר מודעא ועיקר מעקרו ומבטל. וכך הוא המנהג בארץ ישראל. מתאספין בערב ראש השנה בבתי מדרשות עדה קדושה מתלמידי חכמים ויראי שמים ואם אין פנאי בערב ראש השנה על ידי כך מתאספין בין כסה לעשור.

Translation: We learned in Maseches Nedarim: whoever is concerned that his vows not be effective during the coming year should stand on Rosh Hashonah and declare: all the vows that I might make in the oncoming year should be invalid. The Tur, Orach Chaim Siman 619 wrote: based on the aforementioned rule found in Maseches Nedarim the practice of reciting Kol Nidre on Erev Yom Kippur was instituted because Yom Kippur is also known by the name: Rosh Hashonah (end of quote from the Tur). Nevertheless, since the zealous are anxious to perform Mitzvos at their earliest time, they perform Hataras Nedarim just before Rosh Hashonah. In doing so they accomplish two goals: the first, to correct what was done wrong in the past year; i.e. to annul the vows a person made over the past year and if he had declared a ban for himself, he has one last opportunity to fulfill the ban for a short time and to then ask that the Sages annul the balance of the ban for him. The second goal is to issue a declaration concerning future vows; i.e., attempts by him to restrict himself by way of oath or denial or abstention etc.-he declares in advance that those statements should be deemed invalid from their inception. That is the practice in Eretz Yisroel-groups of Sages congregate in the study halls on Erev Rosh Hashonah to perform the annulment of vows. If the opportunity to do so is not available on Erev Rosh Hashonah, they are permitted to do so at any time between Rosh Hashonah and Yom Kippur.

That the תורה does not explicitly provide for a procedure by which vows can be annulled has raised concern about the practices of התרת נדרים and כל נדרי. The following משנה provides evidence of that concern by employing very unusual language to describe the basis for the procedure:

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף י' עמ' א'—משנה. היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמכו.

6. It is not clear from the layout of the סידור as to who added these words to the סידור.

Translation: The procedure by which vows can be annulled appears to be "floating in air." We can point to little as a foundation for the practice .

רש"י explains the term: פורחין באויר as follows:

רש"י מסכת חגיגה דף י' עמ' א'-היתר נדרים פורחים באויר – התרת נדרים שאמרו חכמים, שהחכם מתיר את הנדר – מעט רמז יש במקרא, ואין על מה לסמוך, אלא שכן מסור לחכמים בתורה שבעל פה.

Translation: The procedure known as Hataras Nedarim through which a Sage is given the power to annul a vow is not mentioned in the Torah-that is why the Mishna describes the procedure as having no foundation. Notwithstanding the foregoing, the procedure has a valid basis in that it is a practice that has been transmitted orally from the time the Torah was given.

Rabbi Shimshon Raphael Hirsch in his commentary on פרשת מטות provides an overview of the basis of the practice and the legal principles behind its validity:

רש"ר הירש במדבר פרק ל'-כבר הערנו שראשי המטות נזכרו בפסוק ב' משום שהתרת נדרים נמסרה להם. ואף על פי כן אין התרת נדרים רמוזה בלשון הכתוב אלא ברמז קל, כי התורה בקשה למנוע שינהגו קלות ראש בקדושת הנדרים; ולפיכך – וכבר העיר על כך רמב"ן בפירושו – אין התרת נדרים מפורשת בתורה שבכתב המסורה לכל אדם. התרת נדרים כלולה בין הדברים שנמסרו רק – או כמעט רק – בתורה שבעל פה, הרי אלו דברים שהם "פורחים באויר" (חגיגה י ע"א): אין להם כל אסמכתא בלשון הכתוב וכל עצמם תלויים במסורת שבעל פה: או מכל מקום הם "כהררים התלויים בשערה שהן מקרא מועט והלכות מרובות" (שם, לגבי הלכות אחרות): הם גדולים בהיקפם ובהשיבותם, ואף על פי כן הם רמוזים בכתוב רק ברמז דק כחוט השערה, ואילו הלכות אחרות נקבעו בתורה שבכתב ביתר פירוט; ואף על פי כן "הן הן גופי תורה" (שם) – כולם שוים להשיבות.

Translation: We already noted in our comments to the second verse of this chapter that the heads of the tribes are mentioned because the rules of Hataras Nedarim were transmitted to them at that time. Notwithstanding the foregoing, the Torah did not set forth the rules explicitly in the Written Law. Instead the Torah merely hints at the rules. The Torah does not refer explicitly to the rules of annulling vows in order to prevent vows being taken lightly. Therefore-and the Ramban already refers to this circumstance in his commentary- the rules of annulling vows are not explicitly provided for in the Written Torah that is available for all to read. The rules for annulling vows are included in the category of rules that were transmitted solely-or almost solely-through the Oral Law. That is what the Mishna means when it describes the practice of annulling vows as "floating in air" (Chagiga 10b); i.e. they are practices that are not founded on what is explicitly provided in the Written Law; instead they are based on the Oral Law or at a minimum they are like "mountains hanging by a hair"-practices that are based on very little found in the written words of the Torah but which still consist of many rules (ibid.-describing other laws). This means that they are rules that consist of many particulars and are important even though the references to them in the Written Law are as thin as a thread while other rules are described in great particularity by the Written Law. Nevertheless, these rules represent major principles of Judaism. In other words, all the rules, whether described in detail by the Written Law or not so described share equal importance.

וזה סדר התרת נדרים שנמסרה כאן לראשי המטות. הנודר מתחרט על נדרו עד שצר לו שנדר כל עיקר, ואילו שקל את הדברים כהלכה לא היה נודר כלל ("חרטה מעיקרא"); או קרו דברים

להבין את התפלה

שאפשר היה לחזותם מראש בנסיבות רגילות, ואילו נתן דעתו עליהם היה נמנע מלנדור ("פתח", אבל: "אין פותחין בנולד" – (נדרים כג ע"א) [נזיר לב ע"ב]. במקרה זה הרי הוא מוסר את נדרו לחקירת בני סמכא ומבקש מהם הכרעה ("שאלה"), והללו אומרים – אחרי דרישה וחקירה – שהנדר בטל, שהרי מלכתחילה נאמר בלי יישוב הדעת ("מותר לך"). אולם האפשרות להתיר את הנדר תלויה בתנאים רבים שיש לשקול אותם יפה, ואם העלים מן החכם ענין מהותי, אין תוקף להתרת הנדר ואין זו אפוא אלא אשלייה עצמית. חכם יהודי אין לו כח לאסור או להתיר; הוא רק מוכשר ומחוייב לחקור ולהגיע לכלל דעת.

Translation: The following represent the rules of annulling vows that were transmitted to the heads of the tribes: the one who made the vow must regret having made the vow to the point that it pains him that he made such a vow. He must further conclude that if he had weighed the magnitude of what he had done, he would have never made the vow (a nullity ab initio); or they involve matters that he could have anticipated from the start under normal circumstances but he did not pay attention to them. Had he paid attention to those circumstances, he would have never made the vow (a means of cancelling but our Sages held: it is not permitted to grant a release from a vow based on improbable contingencies). Under those circumstances, he submits his vow to the experts for review and beseeches them to find a solution to his problem. They-after conducting a hearing-can resolve that the vow is invalid because from its inception it was not made with the correct frame of mind (they declare the vow null and void). Nevertheless the possibility of obtaining a cancellation of a vow is dependent on the circumstances which need to be considered. If an essential element in annulling the vow is missing, the Sages lack the power to annul the vow. There should be no misunderstanding as to how the Sages are proceeding. They lack the power to permit or to prohibit. Instead, they can either enforce or annul the vow after investigation in order to reach a conclusion that can be defended.

דרך החיים: סידור של"ה, a further introductory note to התרת נדרים is provided by the סידור של"ה: סידור של"ה-מה שנוהגין בהתרת נדרים לומר "אף שמצד הדין המבקש התרה צריך לפרוט הנדר אך דעו נא רבותי כי אי אפשר לפורטה כי רבים הם וכו'" זה אינו מועיל אלא לנדרים ששכח אבל לנדרים שלא שכח וזוכר אותם וצריך להתירם צריך לפטר הנדר ואם לאו אין מתירין לו. ודי בשמפרט הנדר לפני אחד מהמתירין (שבולי הלקט).

Translation: Our practice of saying during the Hataras Nedarim ceremony: By law one who seeks to annul a vow must provide the details of the vow but know, my colleagues, it is not possible for me to provide such details because I have made so many vows, etc. is effective only concerning vows that the person forgot that he made. However, concerning vows that he did not forget and about which he remembers their details and for which he seeks annulment, he must provide the details of the vows in order to obtain their annulment. If he chooses not to provide the details of those vows, he cannot obtain an annulment of them. Concerning the vows that he remembers, he need provide the details to only one of the persons attending the annulment ceremony.

7. The following are the circumstances under which that statement was made:

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף לב' עמ' ב'—כשעלו נזירים מן הגולה ומצאו בית המקדש חרב, אמר להם נחום המדי: אילו הייתם יודעין שבהמ"ק חרב, הייתם נזירים? אמרו לו: לא, והתירן נחום המדי; וכשבא הדבר אצל חכמים, אמרו: כל שנזר עד שלא חרב בהמ"ק – נזיר, ומשחרב בהמ"ק – אינו נזיר.

Translation: It was on this point that Nabum the Mede fell into error when nazirites arrived in Jerusalem from the Diaspora and found the Temple in ruins. Nabum the Mede said to them, 'had you known that the Temple would be destroyed, would you have become nazirites?' They answered, no, and so Nabum the Mede absolved them from their vows. When, however, the matter came to the notice of the Sages they said: whoever declared himself a nazirite before the destruction of the Temple is a nazirite, but if after the destruction of the Temple, he is not a nazirite.